

Sekajätteiden kuljetusjärjestelmä- selvitys Ylä-Savon alueella

YHTEENVETORAPORTTI

7.9.2025

 etteplan

Sekajätteiden kuljetusjärjestelmäselvitys Ylä-Savon alueella

- Selvityksen ja selvitysraportin sisältö:
 - Työn sisältö ja toteutus
 - Sekajätteen kuljetusten nykytila Ylä-Savon alueella
 - Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetusjärjestelmän edellytysten täyttyminen jätelain määrittämistä näkökulmista
 - Yhteenvedo ja johtopäätökset
 - Toimenpidesuosituks

Sekajätteiden kuljetusjärjestelmäselvitys Ylä-Savon alueella

Ylä-Savon jätehuoltolautakunta

1.9.2026

TYÖN TAUSTA JA SISÄLTÖ

Taustaa

- Ylä-Savon jätehuoltolautakunta vastaa jätehuollon viranomaistehtävistä Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n toimialueella. Yhdyskuntajätehuollon palvelutehtävistä huolehtii Ylä-Savon Jätehuolto Oy.
- Toimialueen kunnat ovat Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi ja Vieremä.
 - Pielavedellä on nykyisin käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus sekajätteelle (Ylä-Savon Jätehuolto kilpailuttaa sekajätteiden kuljetukset keskitetysti).
 - Muissa kunnissa on kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus (kiinteistön haltija sopii itse sekajätteen kuljetuksista valitseman kuljetusyrityksen kanssa).
- Jätelain (646/2011) 37 §:n mukaisesti kunnassa voi olla kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus sekalaiselle yhdyskuntajätteelle ja/tai saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäiselle kuljetukselle, mikäli kuljetusjärjestelmä täyttää jätelaissa määritetyt edellytykset.
- Tämän selvitystyön tavoitteena on tuottaa päätöksenteon kannalta riittävä ja perusteltu selvitys, josta käy ilmi, täyttyvätkö jätelain 37 §:n mukaisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset sekalaisen yhdyskuntajätteen osalta.

Työn sisältö

- Selvityksessä muodostetaan tilannekuva kuntavastuullisen sekajätteen jätehuollosta ja tarkastellaan nykyisten kuljetusjärjestelmien toimivuutta siltä osin kuin keräys on kiinteistön haltijan järjestämää.
- Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen edellytysten täyttymistä arvioitiin seuraavista jätelainsäädännön määrittämistä näkökulmista:
 1. Jätteen kuljetuspalvelujen saatavuus (kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin)
 2. Kunnan jätehuoltomääräysten noudattaminen ja jätteen toimittaminen kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan
 3. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa ja tukee jätehuollon alueellista kehittämistä
 4. Jätteenkuljetus ei aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle
 5. Kuljetusjärjestelmän vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Työn sisältö

- Arviointi toteutettiin ensisijaisesti jätehuoltoviranomaisen ylläpitämän kuljetusrekisterin ja kuljetusyritysten viranomaiselle toimittamien kuljetustietojen pohjalta.
- Lisäksi kuultiin alueen vastuutoimijoiden - jätehuoltoviranomaisten, ympäristöviranomaisten ja jätelaitoksen - kokemuksia ja havaintoja sekajätehuollon järjestämisen toimivuudesta ja mahdollisista epäkohdista.
- Jätehuoltopalvelujen kohtuullisuutta ja syrjimättömyyttä arvioitiin ensisijaisesti nykyisen sekajätehuollon maksujen perusteella. Tätä varten kerättiin laskuotoksia alueen asukkailta (Iisalmen kaupungin työntekijöiltä ja Ylä-Savon Jätehuollon työntekijöiltä). Analysointia varten saatiin 27 erillistä sekajätelaskua.
- Edellytysten täyttymisen arvioinnissa on myös peilattu nykyistä kuljetusjärjestelmää vaihtoehtoiseen, kunnan keskitetysti järjestämään kuljetukseen; voisiko jälkimmäinen tarjota mahdollisuuksia tai heikkouksia nykyiseen kuljetusjärjestelmään verrattuna.
- Lisäksi hyödynnettiin julkisesti saatavilla olevia päätöksiä alueen jätehuolto koskien (esim. jätehuoltomääräykset), aiemmin toteutettuja aihetta koskevia tutkimuksia ja muuta aihetta koskevaa tietoaineistoa.

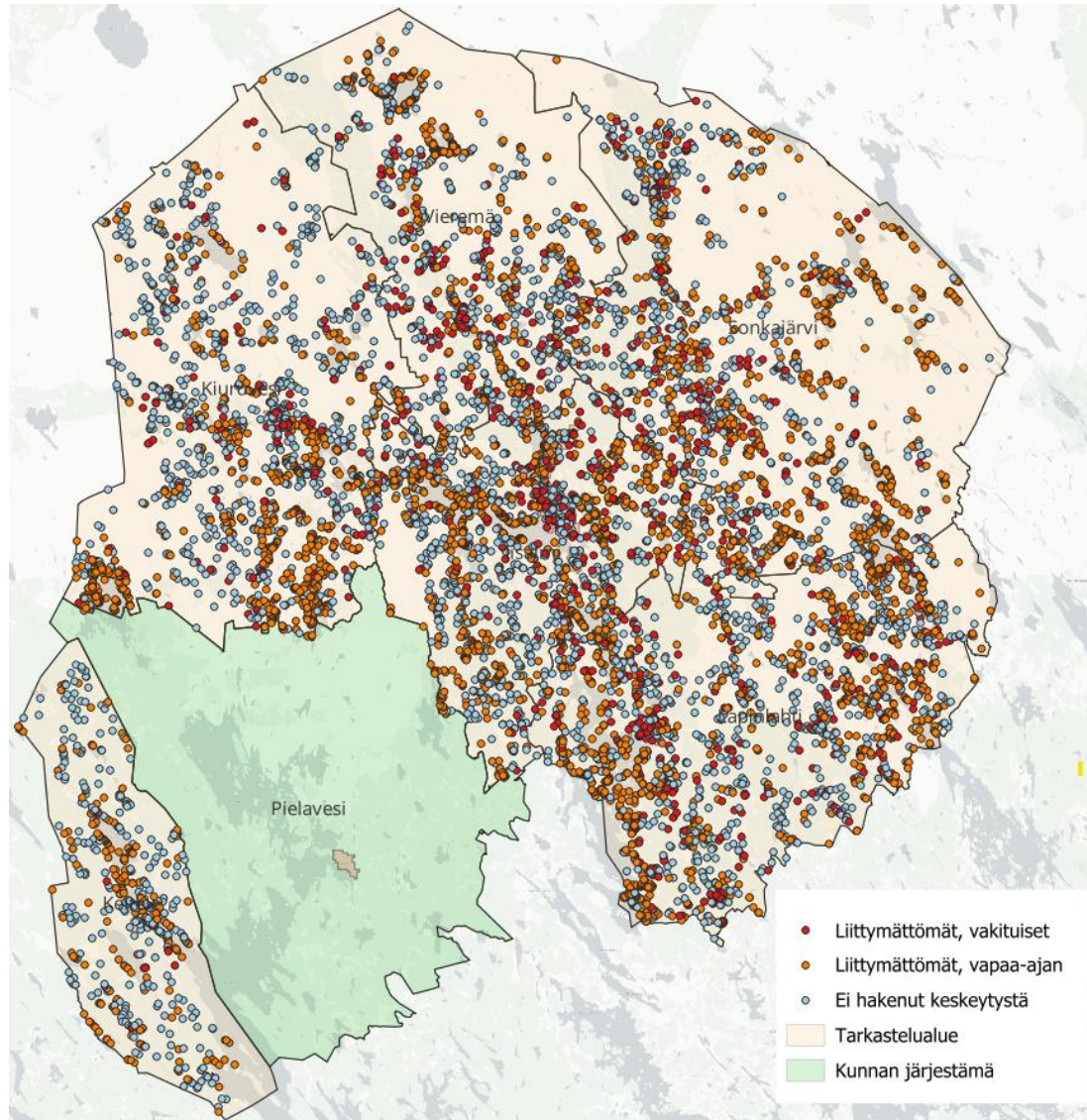
Sekajätteen kuljetusten nykytila Ylä-Savon alueella

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

- **Jätteen kuljetuspalvelujen saatavuus (kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin)**
 - Ehtojen kuljetuspalvelujen saatavuudesta *kattavasti ja syrjimättömin ehdoin ei voida katsoa yksiselitteisesti täyttyvän.*
 - Noin 28 % vakituisesti asutuista kiinteistöistä ja noin 85 % vapaa-ajan kiinteistöistä ei ole liittynyt järjestettyyn jätehuoltoon.
 - Neljässä kunnassa toimii pääasiassa vain yksi kuljetusyritys (markkinaosuus yli 90 %), jolloin markkinaehtoinen kilpailu ei kunnolla toteudu.
 - Sekajätekuljetusten hinnoissa on suurta vaihtelua. Ero pienimmän ja suurimman kuljetusmaksun välillä saaduissa laskuotoksissa oli:
 - 240-litraisen astialle: 120 % (4,52–9,96 €/tyhjennys)
 - 660-litraiselle astialle: 112 % (5,37–11,36 €/tyhjennys)
 - **Ehdot kuljetuspalvelujen saatavuudesta luotettavasti ja kohtuullisin ehdoin voidaan katsoa täyttyvän.**
 - Ei havaittu merkittäviä puutteita palvelujen saatavuudessa. Tapaukset, joissa jätehuoltopalvelua ei olisi lainkaan saatavissa, ovat olleet yksittäisiä.
 - Vaikka hinnoittelussa oli merkittävää vaihtelua kuljetusmaksujen osalta, hinnat kuitenkin olivat asiakkaille kohtuullisella tasolla. Kuljetusmaksut olivat pääosin edullisempia (-24 % 240-l astialle ja -3 % 660-l astialle) kuin Pielavedellä.
 - Eroista ei voi kuitenkaan suoraan päätellä, että kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus olisi automaattisesti edullisempi kuin kunnan järjestämä kuljetus. Valtakunnalliset tutkimukset osoittavat päinvastoin.

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

- **Kunnan jätehuoltomääräysten noudattaminen ja jätteen toimittaminen kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan**
 - Jätehuoltomääräysten noudattaminen **ei nykyisin toteudu kaikilta osin sekajätekuljetuksissa.**
 - Selvityksessä havaittiin seuraavia **puutteita** suhteessa alueellisiin jätehuoltomääräyksiin:

Näkökulma	Tarkentavaa tietoa
Jätehuoltoon liittyminen	• Puutteita järjestetyn jätehuollon kattavuudessa (72 % liittymisaste vakituksille asuinkiinteistöille ja 15 % vapaa-ajan kiinteistöille)
Tiedonsiirto viranomaiselle	• Osalla kuljetusyrityksistä viranomaiselle toimitettavien tietojen toimitus vaatii jatkuvaa viranomaisohjausta (erillispyynnöt ja muistutukset viranomaiselta) • Haasteita erityisesti vuosittaisten jätemäärä- ja toimituspaikkatietojen toimittamisessa. • Toimitettujen aineistojen sisältö ja kirjaustavat vaihtelevat yrityksittäin (vaikeuttaa tietojen yhdistämistä), ja tiedot ovat olleet osin puutteellisia.
Tyhjennysvälien noudattaminen	• Sekajäteastoiden tyhjennysvälit eivät suurelta osin noudata jätehuoltomääräyksiä. • Vakituksista asuinkiinteistöistä noin 47 %:lla oli kesäaikana määräysten edellyttämä sekajäteastian tyhjennysväli (talvella 87 %:lla). • Vapaa-ajan kiinteistöillä määräysten mukaisten tyhjennysvälien osuus oli kesäaikana noin 75 %:lla.

- **Ehto jätteen toimittamisesta kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan arvioidaan täyttyvän.**
 - Ei havaittu puutteita nykyisessä toiminnassa.
 - Seka- ja biojätteen yhteenlaskettu määräkehitys on ollut laskeva viimeiset 15 vuotta, mutta muutokset eivät ole hälyttäviä ja voivat selittyä esimerkiksi lajittelukelpoisten jätteiden lajittelun tehostumisella.

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

- **Jätehuollon yleinen toimivuus kunnassa ja alueellisen jätehuollon kehittäminen**
 - Jätehuollon yleisen toimivuuden ja alueellisen jätehuollon kehittämisen näkökulmasta edellytysten täytyminen on tulkinnanvarainen ja vaatisi kriteerien tarkempaa määrittelyä. Yleisesti – ja erityisesti asukkaiden näkökulmasta – alueen sekajätehuolto toimii perustason edellyttämällä tasolla.
 - Toimivuutta **rajoittavina** tekijöinä voidaan kuitenkin nähdä alhaiset liittymisasteet, tiedonsiirtoon liittyvät haasteet kuljetusyritysten ja jätehuoltoviranomaisen välillä ja viranomaisen suorittamaan valvontatyöhön liittyvä kuormittuvuus.
 - Kaksoiskuljetusjärjestelmällä, jossa sekajäte on kiinteistön haltijan järjestämää ja muut jätelajit kunnan järjestämässä kuljetuksessa, **ei voida katsoa edistettävän jätehuollon toimivuutta tai alueellista kehittämistä** verrattuna vaihtoehtoiseen kuljetusjärjestelmään (keskitetysti järjestetty kuljetus).
 - Alueellisen jätehuollon kehittämisen näkökulmasta kunnan järjestämä kuljetus myös sekajätteelle toisi selviä etuja kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen verrattuna, kuten:
 - Logistiikan optimoinnin mahdollisuudet paranisivat ja poltettavan jätteen kerääminen yhdessä esimerkiksi biojätteen kanssa 2-lokeroajoneuvoilla mahdollistuisi. Nykyinen kaksoisjärjestelmä ei mahdollista synergioita poltettavan jätteen ja hyötyjätteiden keräämisen kanssa.
 - Koko toimialuetta koskeva operatiivinen tieto olisi suoraan hyödynnettävissä jätehuoltopalvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä.
 - Yhden toimijan kautta tapahtuva tiedonvaihto viranomaiselle vähentäisi viranomaisen kuormitusta.
 - Kokonaishallinta asuinkiinteistöiltä erilliskerättäville jätelajeille mahdollistaa myös lajitteluun kannustavan taksan käyttöönottoa, jossa hinnoittelulla voidaan ohjata asukkaita lajittelemaan jätteitä tehokkaammin. Lajittelun jälkeisen jäännösjätteen eli sekajätteen hinnoitteluun vaikuttaminen on tässä erityisessä asemassa.

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

■ Jätteenkuljetuksen vaikutukset terveydelle ja ympäristölle

- Nykyisten jätteenkuljetusten itsessään **ei katsota aiheuttavan merkittävää haittaa terveydelle ja/tai ympäristölle.**
- Välillisesti terveys- ja ympäristöhaittoja voi aiheutua jätteen ohjautuessa ohi kunnallisen jätehuoltojärjestelmän (mm. mahdollinen omatoiminen käsittely ja roskaantumistapaukset).
- Kunnan järjestämä kuljetus tarjoaisi paremmat edellytykset ympäristövaikutusten minimointiin, kuten:
 - urakoitsijoiden velvoittaminen ympäristöystävällisempien polttoaineiden/käyttövoimien käytölle,
 - logistiikkareittien optimointi (kullakin alueella toimii vain yksi urakoitsija)
 - synergiaedut muiden jätelajien keräyksessä
- Edellytysten täytyminen merkittävien terveys- ja ympäristöhaittojen näkökulmasta on epävarmaa. Virheellistä toimintaa, joka aiheuttaa ympäristöhaittoja, on esiintynyt, mutta haitan merkittävyydestä ei ole kvantitatiivista arviota.

Jätelain edellytysten täyttymisen arviointi

- **Kuljetusjärjestelmän vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan**
 - Kotitaloudet:
 - Vaikutukset kotitalouksien asemaan voivat olla sekä myönteisiä että kielteisiä.
 - Osa asukkaista arvostaa vapautta kilpailuttaa ja valita kuljetusyritys
 - Toisaalta osalla kiinteistöistä – erityisesti tehokkaan logistiikan alueilla – tyhjennysmaksut voivat nousta nykyisestä. Toisaalta aiemmin tehtyjen selvitysten perusteella sekajätteen kuljetushinnat ovat keskimäärin hieman alentuneet siirryttäessä kunnan kilpailuttamiin kuljetuksiin.
 - Kunnan järjestämä kuljetus takaisi asukkaiden tasapuolisen kohtelun
 - Yhden luukun periaate voisi selkeyttää asiakaspalvelutilanteita
 - Yritykset:
 - Myös kuljetusyritysten toimintaan vaikutukset voivat olla sekä myönteisiä että kielteisiä, riippuen erityisesti pärjäämisestä urakoiden kilpailutuksessa.
 - Vaihtoehtoisessa kuljetusjärjestelmässä kuljetusten kilpailuttaminen tavalla, jossa myös pienemmillä paikallisilla yrityksillä on mahdollisuus menestyä, on tässä ratkaiseva rooli.
 - Viranomainen:
 - Viranomaistyön näkökulmasta nykyinen kiinteistön haltijan järjestämä kuljetusjärjestelmä sisältää haasteita, jotka kuormittavat viranomaista. Viranomaistyön nähdään monelta osin tehostuvan, mikäli järjestelmänä olisi kunnan kilpailuttamat kuljetukset (nykyisen kuljetusjärjestelmän vaikutukset toimintaan lähes yksinomaan negatiivisia).

Yhteenveto

Jätelain näkökulma	Tarkempi edellytys	Edellytyksen täyttymisen arviointi
Kuljetuspalvelujen saatavuus	Kattavasti	Ei täyty
	Luotettavasti	Täyttyy
	Kohtuullisin ehdoin	Täyttyy
	Syrjimättömin ehdoin	Ei täyty
Jätehuoltomääräysten noudattaminen ja jätteen toimittaminen	Jätehuoltomääräysten noudattaminen	Ei täyty
	Jätteen toimittaminen kunnan määräämään vastaanottopaikkaan	Täyttyy
Jätehuollon yleinen toimivuus ja alueellinen kehittäminen	Yleinen toimivuus	Täyttyy osin
	Alueellisen jätehuollon kehittäminen	Ei täyty
Jätteenkuljetuksen vaikutukset	Terveydelle ja ympäristölle	Täyttyy osin
	Kotitalouksien asemaan	Täyttyy osin
	Yritysten toimintaan	Täyttyy osin
	Viranomaisen toimintaan	Ei täyty

Toimenpidesuosituks

- Selvityksen perusteella nykyisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ei voida todeta yksiselitteisesti täyttävän kaikkia jätelain 37 ja 35 § mukaisia ehtoja toimialueella sekajätteen kuljetusten osalta.
- Tämän selvityksen ja siinä tehtyjen havaintojen pohjalta suositellaan Ylä-Savon alueella kaksoisjärjestelmästä luopumista ja siirtymistä kunnan kilpailuttamiin jätteenkuljetuksiin.
- Kunnan järjestämän kuljetuksen osalta on nähtävissä etuja ja mahdollisuuksia, joita kiinteistön haltijan järjestämällä kuljetuksella on vaikea saavuttaa. Näitä ovat erityisesti:

▪ Jätehuoltomääräysten noudattamisen varmistaminen ja valvonnan tehostuminen▪ Kunnan jätehuoltojärjestelmään liittymättömien kiinteistöjen tunnistaminen ja epäkohtiin puuttuminen▪ Keräyksen kattavuuden laajentuminen ja tyhjennysvälien tarkempi noudattaminen lisäävät myös kuljetusten kokonaissuoritteiden määrää, millä on työllistävä vaikutus▪ Tehokas yhteistyö ja viestintä jätehuollon operatiivisen järjestämisen ja viranomaisen välillä, mitä edesauttaa yhteisesti jaettujen järjestelmien käyttö▪ Keräys suunnitellaan kokonaisuutena kuljetusten kilpailuttamista varten. Tällöin voidaan huomioida myös synergiat muiden jätelajien keräämisen osalta, esimerkiksi seka-jätteen kerääminen samoilla reiteillä hyötyjätteiden (bio- ja/tai pakkausjätteet) kanssa monikammioajoneuvoilla▪ Logistiikkasuunnittelu ja -optimointi koko toimialueen tasolla tehostaa kuljetuksia ja vähentää niistä aiheutuvia päästöjä▪ Syntypaikkalajitteluun perustuvan järjestelmän mitoittaminen, laajentaminen ja käsittelykapasiteetin varaaminen voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti ja koko toimialuetta koskien	▪ Palvelun laatua valvotaan urakkasopimusten puitteissa asiakkaan puolesta ja urakoitsijaa voidaan palkita hyvästä suorituksesta yleisesti käytössä olevilla ns. bonusjärjestelmillä.▪ Muun muassa asiakaspalvelun keskittäminen, syntypaikkalajittelun kokonaiskehittäminen sekä kannustinmallien ja uusien keräysmenettelyjen pilotointi- ja käyttöönotto mahdollistuvat tai ovat helpommin toteutettavissa. Ns. kaksoiskuljetusjärjestelmässä näiden asioiden edistäminen on rajoitetumpaa. Kaksoiskuljetusjärjestelmä on muodostunut sekajätteen jäädessä kiinteistön haltijan järjestämäksi bio- ja pakkausjätteiden siirryttyä uudistetun lain mukaisesti kunnan järjestämiin kuljetuksiin.▪ Kotitalouksien aseman kannalta: palvelun saamisen varmuus, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja jäteneuvonnan sekä asiakaspalvelun keskittyminen (ns. "yhden luukun periaate")▪ Yritysten kannalta: Hyvin toteutettu kilpailutus voi antaa sekä pienille yrityksille mahdollisuuden laajentaa toimintaansa että uusille yrityksille aloittamismahdollisuuden. Riittävän pitkät sopimusajat antavat yrityksille turvaa ja vakautta esimerkiksi kalustoinvestointien toteuttamiseen▪ Viranomaistoiminnan kannalta: Toiminnan tehostuminen. Osa tarvittavasta seurannasta, valvonnasta ja epäkohtiin puuttumisesta tapahtuu jo jätelaitoksen operatiivisen toiminnan yhteydessä.

Yhteystiedot

JONI KEMPPI

PUH. 050 310 7021

JONI.KEMPPI@ETTEPLAN.COM

ESA NUMMELA

PUH. 040 570 0965

ESA.NUMMELA@ETTEPLAN.COM

KALLE ELFVING

PUH. 040 679 6050

KALLE.ELFVING@ETTEPLAN.COM

For the better.

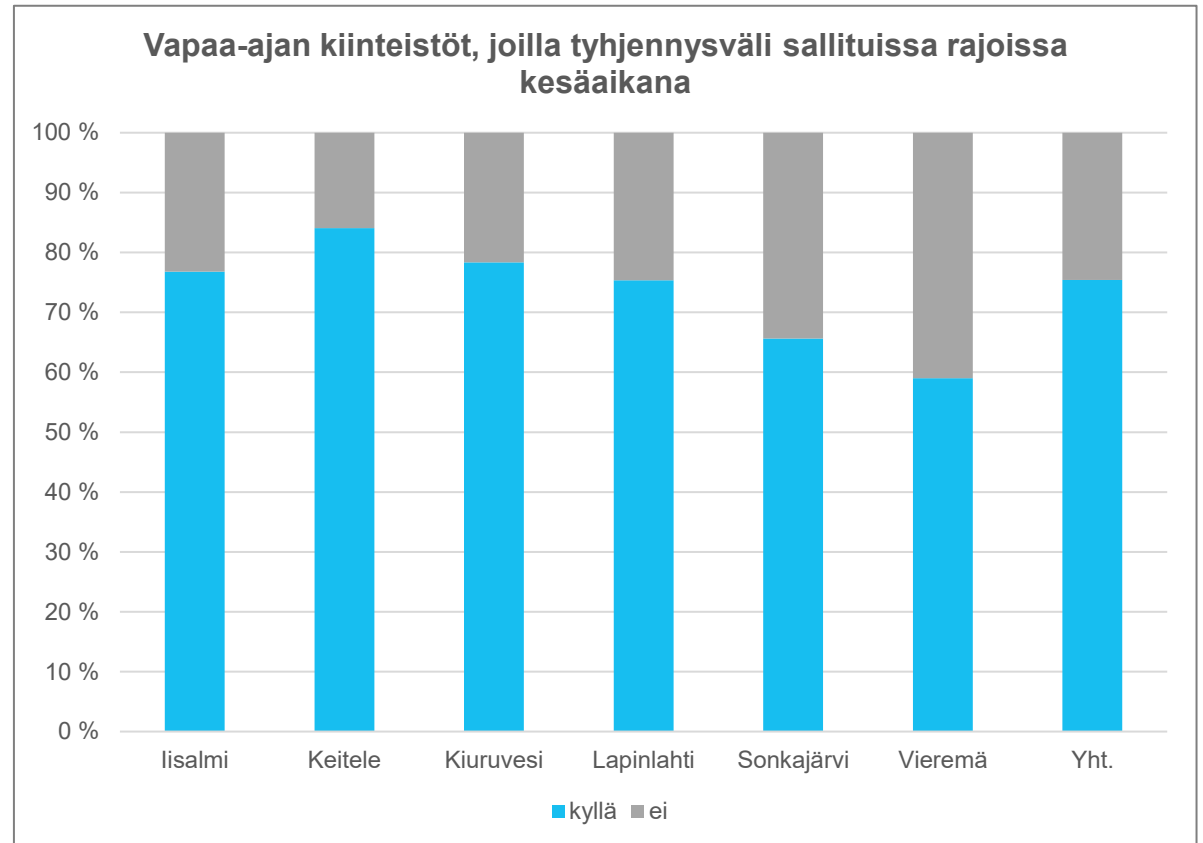
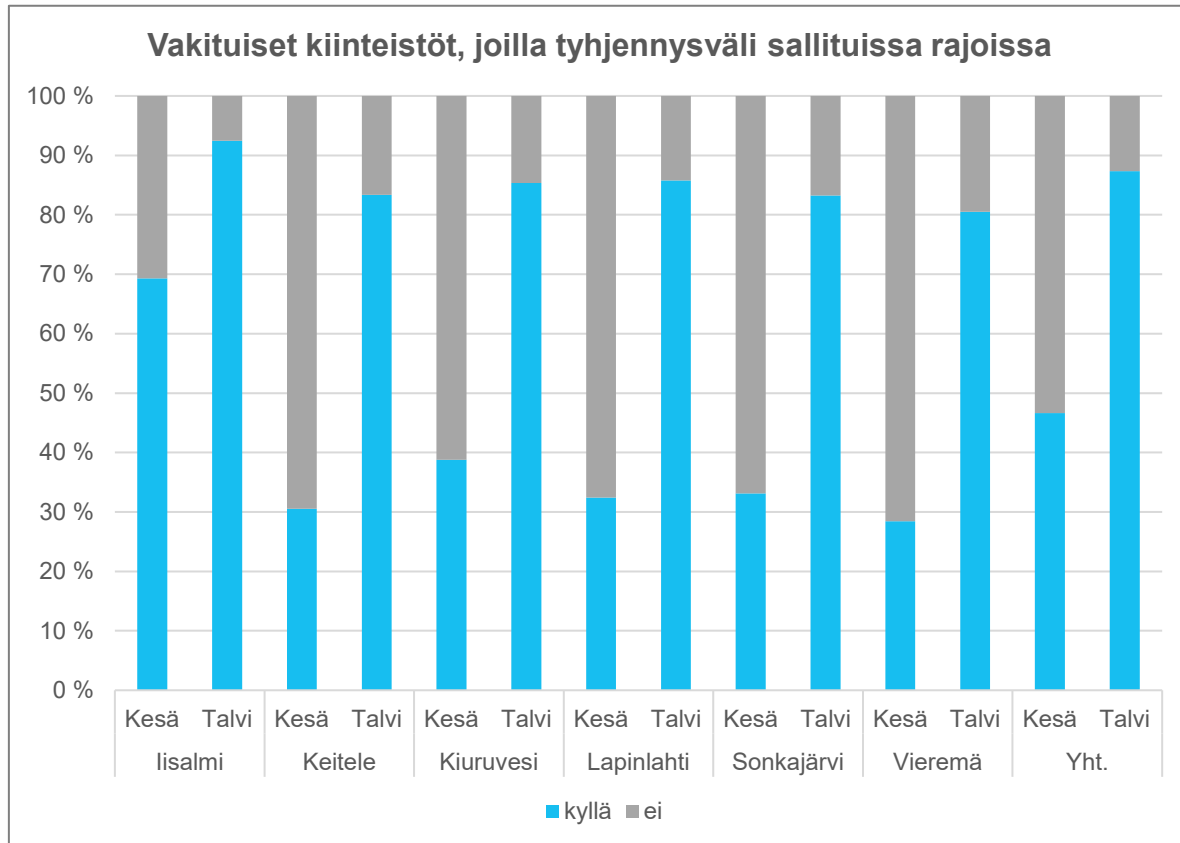

etteplan

Keräyksen kattavuus toimialueella

Kunta	Kiinteistö- tyyppi	Lkm	Liittynyt	Ei liittynyt	Keskeytys*	Ei keskeytystä**	Epä-selvä	Liit.aste1 (%)	Liit.aste2 (%)
Iisalmi	Vakituinen	6174	5031	314	26	794	9	94 %	82 %
	Vapaa-ajan	1068	164	904	-	-	-	15 %	15 %
	Yht.	7242	5195	1218	26	794	9	81 %	72 %
Keitele	Vakituinen	1131	770	13	19	329	0	98 %	69 %
	Vapaa-ajan	362	138	224	-	-	-	38 %	38 %
	Yht.	1493	908	237	19	329	0	79 %	62 %
Kiuruvesi	Vakituinen	3686	2637	168	12	869	0	94 %	72 %
	Vapaa-ajan	833	74	759	-	-	-	9 %	9 %
	Yht.	4519	2711	927	12	869	0	75 %	60 %
Lapinlahti	Vakituinen	4410	3188	341	12	869	0	90 %	72 %
	Vapaa-ajan	1240	206	1034	-	-	-	17 %	17 %
	Yht.	5650	3394	1375	12	869	0	71 %	60 %
Sonkajärvi	Vakituinen	2129	1210	273	4	641	1	82 %	57 %
	Vapaa-ajan	858	64	794	-	-	-	7 %	7 %
	Yht.	2987	1274	1067	4	641	1	54 %	43 %
Vieremä	Vakituinen	1891	1129	227	0	532	3	83 %	60 %
	Vapaa-ajan	468	61	407	-	-	-	13 %	13 %
	Yht.	2359	1190	634	0	532	3	65 %	51 %
Kaikki kunnat	Vakituinen	19421	13965	1336	73	4034	13	91 %	72 %
	Vapaa-ajan	4829	707	4122	-	-	-	15 %	15 %
	Yht.	24250	14672	5458	73	4034	13	73 %	61 %

Tyhjennysvälit

Sekajätteen kuljetusmaksut

Kuljetusmaksu, 240 l astia				
	otoksia, kpl	min, €/tyhjennys	max, €/tyhjennys	ero, %
Yritys 1	2	5.03	5.37	7 %
Yritys 2	2	4.52	4.52	0 %
Yritys 3	4	7.84	9.96	27 %
Yritys 4	4	4.94	8.18	66 %
Yritys 5	3	4.72	6.91	46 %
Kaikki otokset	15	4.52	9.96	120 %
Kuljetusmaksu, 660 l astia				
Yritys 1	5	5.37	8.21	53 %
Kaikki otokset	8	5.37	11.36	112 %

Kerätyt jätemäärät

